

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2019. október 24.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGA

2019. október 24. 14:00

Időtartam: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Az írásbeli vizsga két részből áll.

I. rész – társadalomismeret és jelenismeret

II. rész – gazdasági és pénzügyi ismeretek

Az írásbeli dolgozat végső pontszámát (maximum 75 pont) az I. rész (maximum 55 pont) és a II. rész (maximum 20 pont) pontszámának összege adja meg.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15 pont	
----------------	--

2. Elemzés

10-15 sorban elemezze az interjúban elhangzottakat a megadott kérdések alapján!

Fiatalkori devianciák

- Mennyit változott a fiatalkori deviancia a rendszerváltás előttihez képest, van-e valami különbség?
- Nagyon sok szempontból teljesen más. Most demokratikus társadalomban élünk, aminek rengeteg előnye van, ugyanakkor megjelentek a fogyasztói társadalom rossz hajtásai is. A fiatalok a legfogékonyabbak, könnyen lehet jó irányba vinni őket, de nagyon keményen befolyásolhatók is az internetes oldalak, a csoport és a csoporthoz tartozás által. Esetükben az a legveszélyesebb, ha nincsenek igazán céljaik, ha unatkoznak, és üresnek érzik az életüket. Ezeknek az oldására fordulnak a drogokhoz. Manapság általános jelenséggé vált az alkalmankénti nagy mennyiségű alkohol fogyasztása. Szerencsére ez átmeneti jellegű, de nagyon nagy a veszélye annak is, hogy később nem tudnak kiszállni. Ezek olyan jelenségek, amelyek egy felkészületlen társadalmat értek, miközben korábban a régi vallási közösségeket teljesen szétrombolták. A polgári és a vallási közösségek nagyon erősek voltak itt a Balaton-felvidéken. Balatonudvariban van egy présházunk, és a helyiek mesélték, hogy 8-10 egyesület működött a faluban, melyeket a kommunizmus idején mind megszüntettek. De az embereknek nagyon nagy szükségük lenne közösségre, és sajnos sokszor egy deviáns társaságban találnak helyet.

Forrás:

<http://archivum.kanizsaujsag.hu/hirek/8877/a-fiatalkori-devians-magatartas-kezelese/> (Szerkesztett változat)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

tényezőnek köszönhetően nem kellett sürgős orvosi kezelésben részesíteni, mielőtt megkezdte volna megérdemelt pihenését a pszichiátrián. Az egyik szerencse az volt, hogy a panellakás fürdőszobájában korlátlan mennyiségű vízhez juthatott, és ott volt a vécé is. A másik, hogy huszoneves férfi létére még mindig az édesanyjánál lakott, aki önkéntes remetesége alatt rendszeresen ételt adott be neki – és ez a harmadik szerencse – a régi típusú fürdőszobaajtó széles szellőzőnyílásán keresztül. Csabát sokkal rosszabb bőrben szállították volna el a mentők, ha mondjuk a sivár panelpince vasajtóját zárja magára, és erről aggódo édesanyja csak későn szerez tudomást.

A nagyon stresszes munkakörben dolgozó Csabát kiegészi szindrómával diagnosztizálták. Ez a tünetegyüttes viszonylag fiatal, a hetvenes években határozták meg először Amerikában mint modern civilizációs betegséget. Főleg ott jelentkezik, ahol nagyon sok az emberi interakció, és kénytelenek vagyunk mások problémáival foglalkozni, átvéve az érintett személyek érzelmi terheit. A leginkább veszélyeztetettek az egészségügyi és szociális dolgozók, humán szolgáltatók, tanárok, rendőrök, katasztrófaelhárítók, ügyvédek, újságírók, de kiéghet akár a túlterhelt szülő is.

Forrás:
<https://karrierplusz.jobline.hu/tapasztalt/kieges>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Fogalom párosítása

A következőkben a demográfia tudományterületéről származó fogalmakat és meghatározásokat olvashat. Válassza ki, majd rendelje hozzá a fogalomhoz a megfelelő meghatározás betűjelét, és írja azt a vonalra! Egy fogalomhoz csak egy betűjel írható! Figyelem! Három betű kimarad!

- 1) korfa _____
- 2) nyers házasságkötési arányszám _____
- 3) teljes termékenységi arányszám _____
- 4) természetes szaporodás _____
- 5) mortalitás _____

- A) Az élve születések és a halálozások számának általában az adott évre kimutatott pozitív különbözete.
- B) A házasságkötések abszolút száma egy adott évben.
- C) Megmutatja, hogy ha az adott év termékenységi adatai állandósulnának, akkor egy nő átlagosan hány gyermeknek adna életet az élete folyamán.
- D) A népesség nemenkénti koreloszlását ábrázoló szalagdiagram.
- E) Egy adott népesség erkölcsi fejlettségének a mutatószáma.
- F) A házasságkötések ezer lakosra jutó száma egy adott populációban.
- G) Egy adott populációban megfigyelhető halálozások gyakoriságára vonatkozó statisztika.
- H) A gyermekvállalási hajlandóság statisztikai mutatószáma.

A fogalmak forrása:

<http://demografia.hu/hu/letoltes/kiadvanyok/Demografiai-Fogalomtar.pdf>

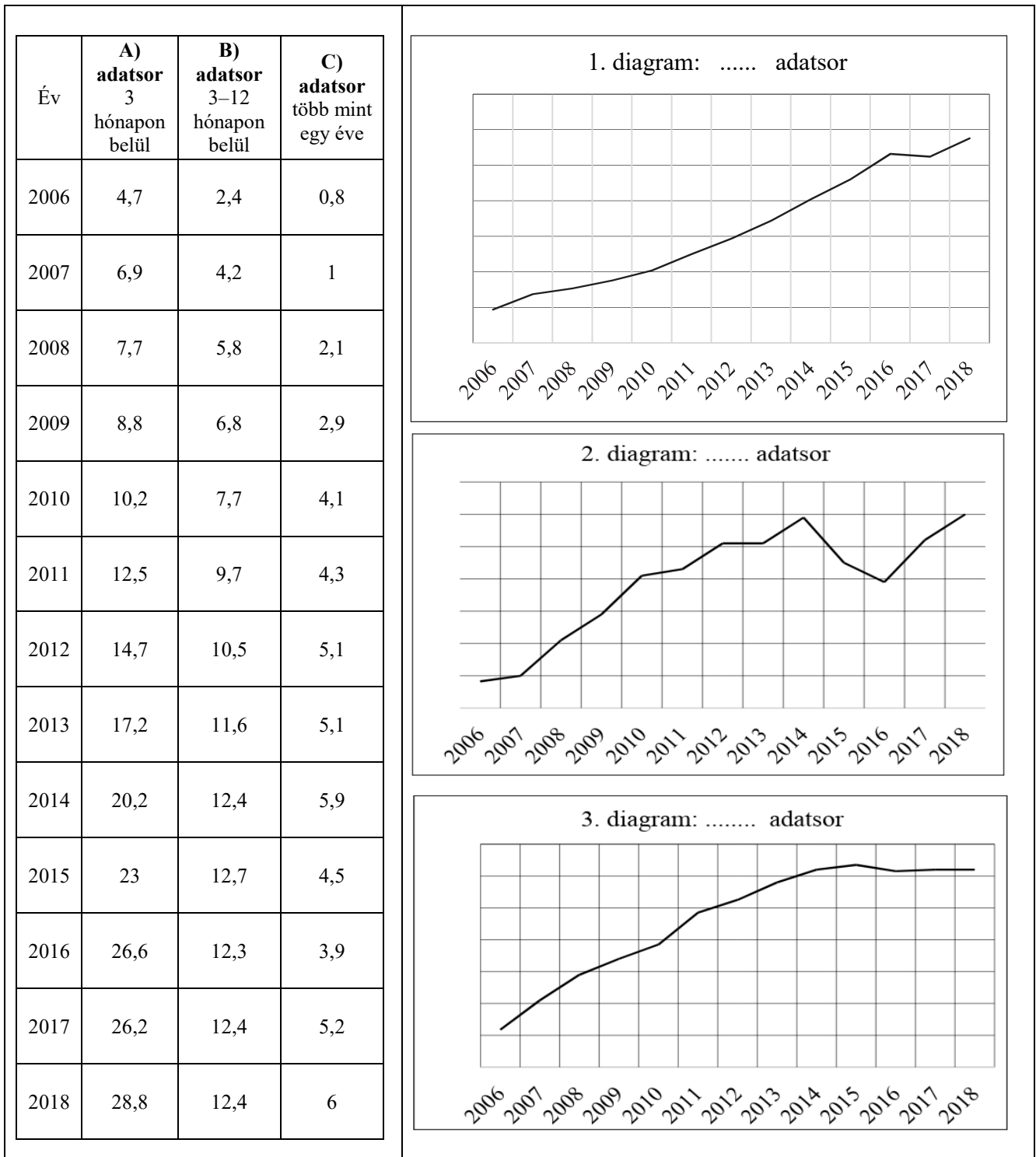
5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. Adatelemzés

Az alábbiakban az internetes vásárlásokról talál adatokat. Tanulmányozza a táblázatot és a grafikonokat, majd oldja meg a feladatokat!

Az internetes vásárlások aránya az utolsó vásárlás időpontja szerint (%)

Forrás:

https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_oni019.html KSH-adatok nyomán

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

a) Írja a grafikonok fölé a pontozott vonalra a megfelelő adatsor betűjelét!

b) 2006-hoz képest 2018-ra mekkora (hányszoros) a legnagyobb növekedés?

.....

c) Soroljon fel legalább négy (életmódbeli, társadalmi, gazdasági, fogyasztási) okot, amelyek a növekedést magyarázzák!

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

d) Fogalmazzon meg tanácsokat az interneten vásárlók számára, hogy elkerüljék a veszélyeket! A teljes pontszám eléréséhez legalább négy tanács szükséges.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

6. Keresztrejtvény – fogalmak meghatározása

A meghatározások alapján írja be a munkavállalással, munkavégzéssel kapcsolatos kifejezéseket!

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1																
2		U		K			Z				Ő					J
3			É													
4																
5			E													U
6	M				V				Ó		-			V		
7			R													
8																K
9			J				D					A				
10																

vízszintes 2:

A munkavállaló és a munkaadó kölcsönös megállapodása alapján létrejövő dokumentum.

vízszintes 6:

Adott állás elnyerése érdekében benyújtott általában kiegészítő jellegű írásos dokumentum.

vízszintes 9:

A munkájáért kapott bérből a munkavállaló fizeti az államnak.

függőleges 3:

Ennek egyik formalizált típusa az Europass.

függőleges 16:

Az állam által adók módjára, céljelleggel beszedett pénzösszeg.

5 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Betűszók feloldása

Mit jelentenek az alábbi betűszók?

A feladat kétféleképpen is teljesíthető: vagy adja meg magyarul az angol betűszók jelentését, vagy nevezze meg a szervezetek tevékenységének célját!

a) NATO

.....

.....

.....

b) UNESCO

.....

.....

.....

c) FAO

.....

.....

.....

3 pont	
---------------	--

8. Érvelés

Idősek otthona vagy otthoni idősgondozás?

Az alábbi témafelvetésből kiindulva röviden fogalmazzon meg érveket mindkét lehetőség mellett! A teljes pontszám eléréséhez minimum 2-2 érv megfogalmazása kell, de nem szükséges a saját álláspont kifejtése.

Ha idős rokona gondozásra szorul, Ön komoly döntés előtt áll. Amennyiben még nincs idősgondozásra szüksége, de 1-2 éven belül lehet, akkor is bölcsen teszi, ha előre tervez, és elkerüli ezzel a kétségbeesett kapkodást. Szintén aktuális a kérdés, ha hozzátartozója már idősgondozás alatt áll, de nem elégedettek a helyzettel.

Választhat, hogy idősek otthonába küldi, saját lakásába költözteti, vagy otthonában ápolja családtagját. Több tényezőtől függ, hogy kinek mi az idősgondozás ideális formája.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Természetesen az anyagi helyzet is határt szab a lehetőségeknek, és nem egyszerű előre megmondani, melyik megoldással jön ki olcsóbban.

Forrás:

<https://mobilgondozas.hu/idosek-otthona-vagy-otthoni-idosgondozas>

Érvek az idősek otthona mellett:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Érvek az otthoni idősgondozás mellett:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

II. rész

Gazdasági és pénzügyi ismeretek

1. Igaz-hamis

Döntse el, hogy az alábbi állítások igazak (I) vagy hamisak (H)! A megfelelő kezdőbetűt írja a négyzetbe! Röviden indokolja az állítását!

a) A részvényt a kibocsátó a határidő lejártá végén visszavásárolja.

.....

.....

.....

.....

b) A kötvény kibocsátója a kötvény után osztalékot fizet.

.....

.....

.....

.....

c) A 0%-os kamatú hitel THM-je 0%.

.....

.....

.....

.....

d) A jövedelmet terhelő szja vagyoni típusú adó.

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

e) Magyarországon nem minden termékre és szolgáltatásra 27% az áfa mértéke.

.....

.....

.....

.....

5 pont	
---------------	--

2. Forráselemzés

A forrás segítségével és saját ismeretei alapján mutassa be 10-15 sorban a hiperinflációt, kialakulásának lehetséges okait és következményeit!

A magyar hiperinfláció előzménye a második világháború pusztítása volt. 1944 végén a magyar valuta az 1938-as érték huszonhatod részére csökkent, majd 1945-ben az előző évihez képest hatvanketted részre értékelték le a pengőt. A magas infláció közvetlenül az ország romos, kifosztott állapotára volt visszavezethető, az infrastruktúra és a gyárak megsemmisülése, valamint a hazánkban zajló harcok nyomán a termelés visszaesett, és alacsony színvonalon állt. A gazdaságra ráadásul az 1945 után a moszkvai fegyverszüneti jóvátétel újabb terheket rótt. Az áruhiány mellett pénzhiány is fellépett, ami az Ideiglenes Kormányt a bankóprés beindítására ösztönözte.

A helyzetet súlyosbította, hogy míg a Dálnoki-, a Tildy-, majd a Nagy Ferenc vezette kormányok próbáltak körültekintően egyensúlyozni a pénztelenség és a gazdasági összeomlás között, addig a bankóprés használatára jogot szerző Vörös Hadsereg ellenőrizetlenül szórta ki az elértéktelenedő bankókat. A hiperinflációt előidéző jelenségek az 1946-os év nyarán tetőztek, amikor a pénzromlás mértéke ijesztően megugrott. Ezt a korabeli árak is megmutatták: egy kiló kenyér például 1945 augusztusában 6 pengőbe került, ezzel szemben a következő év május elején már 8 millió, míg június végén már 5,85 milliárd(!) pengőt kellett érte kifizetni. Az infláció tetőpontja aztán az 1946-os év július hónapja lett, amikor egy hónap alatt 41 900 billiót romlott a pengő értéke, vagyis az árak átlagosan 15 óránként megduplázódtak.

Forrás:

*http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1946_julius_10_vilagrekordot_dont_a_magyar_inflacio/
(Szerkesztett változat.)*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

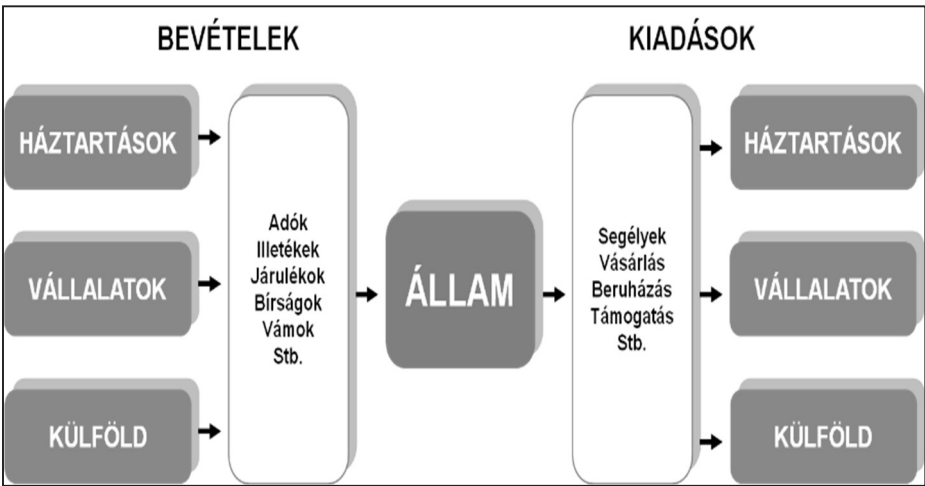
.....

.....

5 pont	
---------------	--

3. Esszé

Az állam jogszabályok alkotásán keresztül is szabályozza a gazdaság működését. Az ábra alapján 10-15 soros esszé formájában fogalmazza meg, hogy az állam a jogszabályi keret megalkotásán túl hogyan képes hatni a gazdaságra!

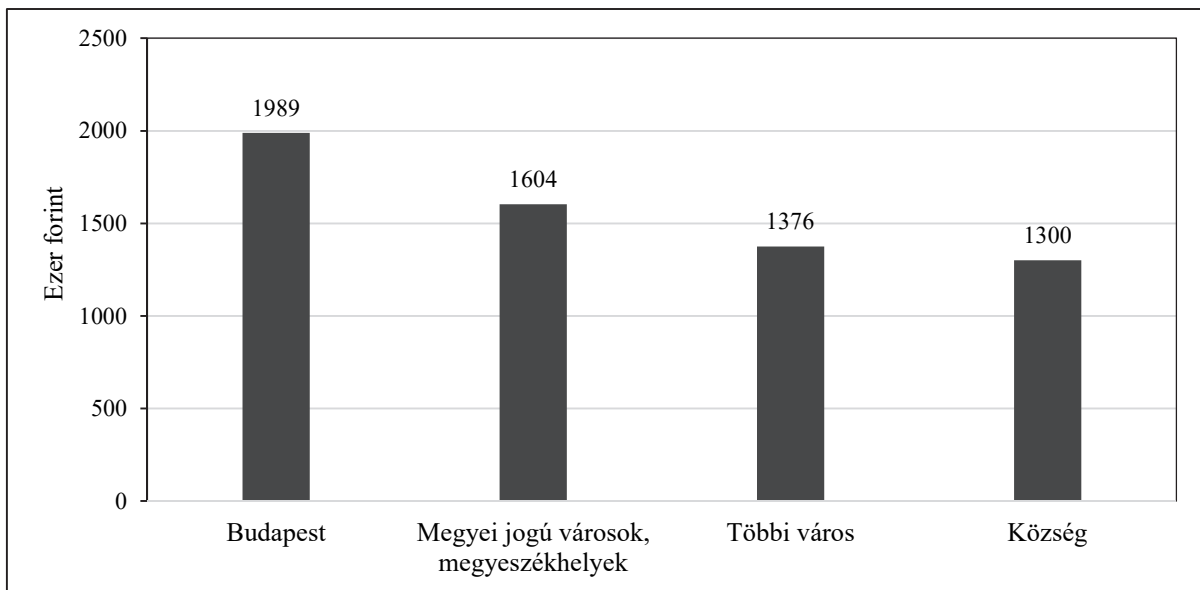

Forrás:
<https://penziranytu.hu/archivalt-pop-torzsananyag/konyv/az-en-penzem/iii-akik-gazdalkodnak-%E2%80%93-szereplok-gazdasagban/az-allam/13-az-allam-mint-gazdasagi-szere/4-mibol-gazdalkodik-a>

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Ábraelemzés

- **A grafikon adatai alapján 8-10 sorban mutassa be, hogyan alakult 2016-ban a magyar háztartások egy főre jutó éves bruttó jövedelme az országos átlaghoz képest a települések típusa szerint! Állításait számokkal indokolja!**
- **Válaszoljon az alábbi kérdésre!**
Milyen levonások terhelnek minden bruttó bért? Legalább három elemet említsen! A levonások mértékét nem kell megadnia!
A speciális elemeket (pl.: gyermektartásdíj, egyéb tartásdíj, köztartozás, bírság) ne sorolja ide!

Forrás:

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/hazteletszinv/hazteletszinv16.pdf> (Szerkesztett változat)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. rész Társadalomismeret és jelenismeret	pontszám	
	maximális	elért
1. feladat	15	
2. feladat	10	
3. feladat	7	
4. feladat	5	
5. feladat	6	
6. feladat	5	
7. feladat	3	
8. feladat	4	
I. rész összesen	55	
II. rész Gazdasági és pénzügyi ismeretek	pontszám	
	maximális	elért
1. feladat	5	
2. feladat	5	
3. feladat	5	
4. feladat	5	
II. rész összesen	20	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma	75	

dátum

javító tanár

	pontszáma egész számra kerekítve	
	elért	programba beírt
Feladatsor		

dátum

dátum

javító tanár

jegyző